

IK BEN DE OPSTANDING EN HET LEVEN

'Niemand heeft hier het eeuwige leven', luidt de gangbare opvatting. We hopen dat nieuwe leven pas na dit leven te ontvangen. 'Hopelijk duurt het nog een hele poos voor het zover is', zeggen we er meestal direct achteraan. Het evangelie van Johannes lanceert een bijzondere visie op het eeuwige leven en het moment waarop we er deel aan kunnen krijgen. 'Dat kan hier en nu al', verkondigt de evangelist. En liefst zo snel mogelijk.

Om zijn visie te illustreren vertelt de evangelist over de opwekking van Lazarus in het hier en nu. Na vier dagen in een spelonk te hebben gelegen komt Lazarus gehuld in een lijkwade uit zijn graf tevoorschijn. 'Bizar!' zouden we tegenwoordig zeggen. De evangelist spreekt van een teken. Jezus roept de dode tot leven. Het eeuwige leven verbindt de evangelist met de woorden van Jezus Christus.

In het gesprek van Martha, de zus van de overleden Lazarus, met Jezus komt het eeuwige leven ter sprake. Jezus zegt tegen haar: 'Ik ben de Opstanding en het Leven.' Deze Bijbeltekst klinkt vaak op de begraafplaats of staat op grafmonumenten

geschreven. Hij voegt er cryptisch aan toe: 'Wie leeft en in mij gelooft zal nooit sterven.'
Met andere woorden: die persoon ontvangt per direct het eeuwige leven. Natuurlijk wil iedereen weten hoe dat nou precies zit. Wie wil er niet eeuwig leven?

Lezen: Johannes 11 : 17 – 32

'Ik ben de Opstanding en het leven.' (Johannes 11 : 25)

Te laat

U wilt vast eerst weten wat er precies aan de hand is. 'Er was iemand ziek', zo begint de oproep van de evangelist om te geloven, dat verbinding met Jezus het leven betekent, en wel het eeuwige leven. 'Er was iemand ziek.' Die iemand was Lazarus, de broer van Martha en Maria en de vriend van Jezus. Deze man zou dus een streepje voor kunnen hebben bij Jezus. 'Heer, uw vriend is ziek', krijgt Jezus een boodschap van zijn bezorgde zussen Martha en Maria. Jezus gaat niet tot actie over met als gevolg dat Lazarus sterft. Hij zoekt pas contact met de familie van de overledene als de dode al vier dagen in het graf ligt. Nou, dan ben je echt dood. Volgens Joodse opvattingen uit die tijd bleef de ziel nog drie dagen verbonden met het lichaam van een overledene, om die vervolgens op de vierde dag voorgoed te verlaten. De ontbinding treedt in. Er is dan geen redden meer aan. Dus Jezus, je bent te laat! Je maakt een slechte beurt.

Het hoogtepunt

Dan volgt het theologische hoogtepunt van het verhaal. Mocht u denken: het hoogtepunt is natuurlijk -u kent het verhaal - Lazarus gehuld in lijkwade komt uit zijn graf tevoorschijn? Nee, die sensatie is de climax niet. De evangelist noemt de opwekking van Lazarus terughoudend een teken, een aanwijzing, een hint richting Jezus. Met hem is het eeuwige leven deze wereld is binnen gekomen. Het hoogtepunt van Johannes 11 is niet wat wij een mirakel of stunt zouden noemen, maar een geloofsgesprek, die van Jezus met Martha met als kern het zevende laatste en allergrootste Ik-ben-woord uit het evangelie van Johannes. Jezus zegt tegen een verdrietige en teleurgestelde vrouw:

'Ik ben de Opstanding en het leven.'

Ik heb deze Bijbeltekst als woord van troost vaak mee gegeven bij een graf. De woorden staan op grafmonumenten. 'Ik ben de Opstanding en het leven. Wie in mij gelooft zal leven, ook wanneer hij sterft, en ieder die leeft en in mij gelooft zal nooit sterven.' 'Geloof je dat?' vraagt Jezus aan Martha. En Martha gelooft uiteindelijk. De evangelist die Jezus' woorden en tekenen aan het papier heeft toevertrouwd,

heeft zijn doel bereikt. Zij gelooft in Jezus als de Messias, de Zoon van God. 'En wij?' is natuurlijk de volgende vraag.

In beweging

U wilt nu vast weten hoe de nabestaanden reageerden de dood van hun geliefde en vooral hoe op Jezus de vriend van de familie die het af had laten weten toen het erop aan kwam. Er was iemand ziek. Lazarus. Hij sterft zonder dat Jezus tussenbeide gekomen is. Hij verschijnt pas in de buurt van het sterfhuis op de vierde dag, als alle hoop vervlogen is. De naam Lazarus betekent 'God redt'. Dus even niet? Zijn twee zussen, Martha en Maria, blijven alleen achter.

Na een drama als het overlijden van een dierbare reageren nabestaanden op het verdriet, de stress en de verandering met vluchten, bevriezen of vechten, zeggen psychologen. De ene zus van de overledene, Martha, vecht, ze vecht voor de instandhouding van de relatie van Jezus. De dood van haar broer heeft haar geloof ondermijnd. Ze zal ervoor gaan vechten. Het zit in haar karakter. Zij verlaat het huis wanneer ze hoort dat Jezus onderweg is met het doel hem over de steek die heeft laten vallen aan te spreken.

De andere zus, Maria, reageert anders. Ze blijft thuis zitten. Ze valt stil. Of speelt er een andere emotie een rol? Het heeft er veel van weg, dat zij demonstratief weigert in beweging te komen. Zit er een verwijt in haar stil blijven zitten waar ze zit? Een sit down als protest richting de hemel. 'Ik ga niet meer naar de kerk.' Het komt voor. Als haar zus Martha haar toch mee weet te krijgen, valt Maria heel verrassend direct neer aan de voeten van Jezus en later zal zij diezelfde voeten zalven en met haar haren afdrogen, vertelt de evangelist. Zij reageert emotioneler dan haar zus. Niet iedereen is hetzelfde, wat niet wil zeggen, dat de een meer dan de ander gelooft. Anders. Neervallen voor Jezus, wat Maria doet, knielen voor hem, duidt in de evangeliën op een geloof, dat zich overgeeft, een geloof van toewijding. Martha moet eerst in het gesprek overtuigd worden. De dingen moeten op een rijtje worden gezet. Ze zit rationeler in elkaar. De invalshoek van het hoofd en minder van het hart kom je niet alleen bij mannen tegen.

Geloof in actie

U wilt vast weten hoe het gesprek tussen Jezus en Martha is verlopen. Lazarus is gestorven en Jezus was zonder kennisgeving afwezig. Hij scoort niet. God scoort niet. Missers moeten uitgepraat worden. Jezus krijgt het verwijt van zijn afwezigheid ingepeperd. Hij moet het drie keer horen. Van Martha: 'Als U hier was geweest, zou mijn broer niet gestorven zijn.' Van Maria 'Als U hier was geweest, zou mijn broer niet

gestorven zijn.’ Van omstanders zij het in andere bewoordingen: ‘Hij die de ogen van blinde heeft geopend, Hij had nu toch ook de dood van Lazarus kunnen verhinderen?’ Drie keer is scheepsrecht.

Die pijnlijke ervaring van Gods afwezigheid onder moeilijke omstandigheden komt in de beste kringen voor, ook bij ons. God geeft niet thuis. ‘Je kunt Hem zijn afstandelijkheid niet kwalijk nemen’, proberen sommigen dit probleem bevredigend op te lossen voor zichzelf. Hij kan er ook niets aan doen, proberen ze hun geloof te redden. Het gebeurt en Hij kijkt er machteloos vanuit de hemel naar. God als verre vriend, een slappeling, is geen bevredigend antwoordt voor Martha en voor de meesten van ons niet, denk ik. Het probleem van Martha is, dat zij gelooft dat Hij er wel wat aan had kunnen doen. Moeten doen. God had zijn Naam waar kunnen en moeten maken. Hij heet ‘Ik ben’, wat betekent: Ik zal erbij zijn. Ik ben de aanwezige. Present, altijd, in het bijzonder bij problemen.

Ondanks haar kritiek en teleurstelling laat Martha een open en afwachtende houding zien. Ze laat Jezus niet los. Ze verwacht iets van hem. Wellicht heeft ze niet het flauwste benul wat. Ze roept zijn hulp in als ze zegt: ‘Je was er wel niet, maar zelfs nu weet ik dat God u alles zal geven wat u vraagt.’ Met deze geloofsuitspraak is zij een echte dochter van een aanvankelijk kinderloze Abraham die, zo staat geschreven, tegen hoop op hoop geloofd heeft. Waar de hoop voor een ondoordringbare muur van verwijten en teleurstelling staat, daar slaat het geloof een gat doorheen en het licht kan doorbreken. ‘Zelfs nu weet ik dat God u alles zal geven wat u vraagt.’

‘Ik ben’

U bent vast geïnteresseerd in het antwoordt dat Martha krijgt. Jezus antwoordt op haar hulpvraag rationeel, met een geloofsvoorstelling, een dogma, waarmee zij en wij van jongs af vertrouwd zijn: de opstanding van de doden op de laatste dag. ‘Ik geloof in de opstanding des vlezes,’ zingen wij regelmatig. ‘Je broer zal uit de dood opstaan,’ geeft Jezus haar catechese conform de Joodse traditie van zijn dagen. ‘Ja,’ zei de vrouw, ‘ik weet dat hij op de laatste dag zal opstaan.’ Martha beaamt de opstanding als een leerstuk, een geloofsartikel. Geen kwaad woord erover. Dogma’s kampen met een slecht imago. Onterecht. Ze zetten de dingen op een rijtje, geven richting en houvast. ‘Dogma’s zijn als straatlantaarns. Ze helpen de weg te vinden in het duister’ zei eens iemand. Karl Rahner. Rahner was nog niet klaar: ‘Maar alleen dronkenlappen klampen zich eraan vast.’ Of te wel relativeer de waarde van dogma’s. Het evangelie van Johannes raadt aan je vast te houden aan een Persoon: Jezus Christus.

Ons geloof houdt niet in: vertrouwen op dogma's, vertrouwen in 'de goede afloop' of in welk scenario dan ook. Geloven is geloven in Jezus, die de Naam van God Ik-ben, Ik erbij, Ik ben aanwezig waarmaakte. De evangelist stelt Jezus dan ook nader aan zijn lezers voor met de Naam van zijn Vader in de hemel, Ik-ben, wat ons op het spoor van een altijd presente God zet. 'Ik ben de opstanding en het leven.' 'Wie in mij gelooft zal leven, ook wanneer hij sterft.' En dan volgt een wat cryptische zin, typisch voor het evangelie van Johannes. Het is dit raadselachtige Jezuswoord: 'Ieder die leeft en in mij gelooft zal nooit sterven.' Dat kan niet. Ieder die leeft en in Jezus gelooft zal niet sterven? Ook christenen overlijden, hoe stellig ze ook geloven. Niemand heeft hier het eeuwige leven, zeggen we dan tegen elkaar. Toch wel, weet het evangelie. Je kunt tijdens je leven op aarde het eeuwige leven al ontvangen en dit bijzondere leven tot in het oneindige behouden. Door het geloof in Jezus Christus leven we hier en nu al uit Gods eeuwige liefde en goedheid. Onze verbondenheid met God, zoals Christus die tot stand heeft gebracht, kan zelfs door de dood niet meer ongedaan worden gemaakt. Door het geloof hebben we al voor de eindstreep deel aan het eeuwige leven en deze status zullen we na onze dood mogen behouden. God is trouw. Dus zegt Jezus: 'Ieder die leeft en in mij gelooft zal nooit sterven.' Geloof je dat Martha?

Geloof

Hoe het gesprek eindigt? Goed! Als uitkomst van het geloofsgeprek rolt de geloofsbelijdenis van Martha uit haar mond: 'Ja Heer, ik geloof dat u de Messias bent, de Zoon van God die naar de wereld zou komen.' Martha gelooft. Hij is haar leven, haar eeuwige leven. Haar belijdenis is het hoogtepunt van het hoogtepunt. Nu wij nog. Geloven, het heeft iets weg van een sprong. Er bestaat geen sluitend bewijs. Veel mensen ervaren geloven in Jezus Christus dan ook als een sprong. Er is een keuze nodig om te gaan geloven. Voor veel mensen is of was geloven geen vanzelfsprekende keuze. Deze keuze wordt daarom ook wel de geloofssprong genoemd. Een *leap of faith*. Een sprong in het diepe? 'Nee' hoor je zeggen. Het was en is God zelf die mensen opvangt wanneer ze de sprong wagen. Het is een sprong in de wereld van God die Zichzelf wil laten zien in en door Jezus Christus als een liefdevolle God.

